

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Костадин Илиев Паев,
определен за член на научното жури
със Заповед № 180 от 16.02.2023 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“,
в конкурс за заемане на академичната длъжност **професор**,
в ПН.2.2. *История и археология*, научна специалност *История на България*
(История на българския народ XV-XVII в. и Българско възраждане),
обявен в ДВ. бр. 101 от 20.12.2022 г.

Заявления за участие в конкурса бяха подадени от двама кандидати – доц. д-р Валентин Китанов и доц. д-р Стефан Дечев. На своето първо заседание на 7 март 2023 г. Научното жури допусна и двамата кандидати до участие. Със писмо от 15 март 2023 г. доц. Дечев оттегли кандидатурата си за участие в конкурса, след което процедурата продължи с един участник.

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

Кандидатът доц. д-р Валентин Спасов Китанов е представил за участие в конкурса следната научна продукция: една монография; две студии, от които едната в съавторство; пет статии в издания реферирани и индексирани в световно известните бази данни с научна информация (SCOPUS и Web of Science); осем статии, от които две в съавторство, публикувани в нереферирани издания с научно рецензиране; две рецензии; едно учебно помагало в съавторство.

Кандидатът има достатъчен брой цитирания, както и участие в национални и международни проекти, придружено със съответния доказателствен материал.

От представената справка е видно, че кандидатът отговаря на националните наукометрични показатели и на допълнителните изисквания, залегнали във Вътрешните правила за РАС в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

В досегашната си преподавателска дейност, кандидатът е титуляр на задължителни и избираеми дисциплини в рамките на обявения конкурс. В продължение на повече от 30 години, доц. В. Китанов е натрупал достатъчно педагогически опит и знания за обезпечаването на обучението на студентите и осъществяването на научно-изследователска работа.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

Представената монография „Тютюнът в българското пространство XV-XIX век: Стопански, социални и културни проекции“, издадена от университетското издателство „Неофит Рилски“ 2022 г., е посветена на неизследван в цялост в българската историография научен проблем. В своя труд кандидатът изяснява същността и обосновката за избор на темата, подчертава нейната актуалност. Авторът проучва множество аспекти на темата на базата на голям брой непубликувани архивни източници и други извори на български и чужди езици.

На първо място след източниците се открояват документите от Османския държавен архив в Истанбул. Други ценни източници са официалните османски документи, съхранявани в колекциите на отдел „Ориенталски сбирки“ към Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ в София.

Втори по значимост изворов масив са документите от български произход във фондовете на Българския исторически архив при НБКМ „Св. Св. Кирил и Методий“, София. Сред тях са архивните колекции на стопански дейци и организации, които съдържат ценен автентичен материал за ролята на тютюна в българското възрожденско общество.

В изследването си кандидатът е използвал още пътеписната литература от XVII-XIX в. публикувана в поредицата „Чужди пътеписи за Балканите“ – френски, английски, австрийски и немски, османски, маджарски, арменски, румънски; публикуваните извори в различни сборници, приложения в публикации или като самостоятелен текст. Допълнителна информация се

съдържа в редица спомени, исторически и географски описания, бележки, публикувани статистически данни.

Съществен принос за изследването има и периодичният печат от тази епоха, в който се откриват свидетелства за отношението на държавата към тютюневия отрасъл, фискалната политика в областта тютюна, състоянието на тютюнопроизводството, тютюневата търговия, консумацията на тютюневи изделия, изграждането на знания за тютюна. Авторът е представил и детайлен историографски преглед на изследванията по темата.

В същинската част на изследването се разглежда въпроса за времето и посоките на проникване на тютюна на територията на Османска империя. Направен е анализ на причините за рестриктивната политика на османските султани към производството, търговията и употребата на продукта до средата на XVII век, проникването на тютюна в българското пространство и свързаният с това процес на ислямизация, приоритетната роля на мюсюлманите в дейностите свързани с тютюна. Авторът проследява и причините за отмяната на забраната върху производството, търговията и употребата на тютюн. Направена е обобщена оценка за състоянието на Османската империя в контекста на дълбоките и сложни социални, стопански и политически трансформации, които са част от атмосферата, определяща съдържателната характеристика на първоначалното развитие на тютюневия отрасъл.

Важна част в изследването заемат още: въпроса за географията на тютюневото производство и формирането на водещите райони и селища в това отношение; правната регламентация на тютюнопроизводството като елемент от държавната политика към приходоносните обекти в империята от края на XVII век и през следващите столетия; превръщането на тютюна в търсена стока и разширяването на социалния кръг на неговите потребители; формирането на центрове и местата за покупко-продажба на тютюн, ролята на панаирите, износът на тютюневи изделия, въпроса за цените и регламентирането на всички процедури за търговия с продукта, значението на тютюна в стопанската

инфраструктура на българското пространство като част от османската икономика, засилване на българското присъствие в тютюневата област през XIX век; данъчната политика на държавата като индикатор за ролята на търговията с тютюн и тютюневи изделия в османската фискална система; законодателните инициативи на държавното управление в областта на тютюна. В полезрението на автора е и въпроса за тютюневата контрабанда и свързаните с това опити на държавата да се противопостави с нормативни и организационни средства срещу подобна практика.

В резултат на всички тези процеси, авторът разкрива социалните топоси на тютюна и тяхната характеристика като места за консумация или дейности по тютюна, ролята на тютюна във всекидневието на османския поданик извън измеренията му като производствен продукт или търговска стока да удовлетворява необходимост и да социализира, въпроса за ролята на тютюна като отрасъл за формирането на нови социални и професионални групи, каквато е тютюнджийския еснаф и неговото присъствие в социалния и културен ритъм на българското пространство, въпроса за ролята на тютюна в структурирането на културната представа и характеристика на обществото през XIV-XIX век.

В студията в съавторство с д-р Янко Христов „*The Spoils of War “Divided into Three Parts”*“. *A Comparison between Two Accounts in Skylitzes’ Synopsis historiarum and Kritoboulos’ History of Mehmed the Conqueror*“, кандидатът прави сравнителен анализ по въпроси, отнасящи се до войната и пленничеството в историческото минало на балканското пространство, изграден върху научния прочит на два исторически разказа от различни епохи – хрониката на Йоан Скилица и извадка от Историята на Мехмед Завоевателя на Критовул.

Другата, вече самостоятелна студия на кандидата „*Diplomatic and Journalistic Comments on the Agreement between the Ottoman Empire and the Principality of Bulgaria in 1904*“, разглежда събитие от началото на XX в., чиито корени обаче се крият в предходното столетие. Изследването поставя акцент

върху реакцията на официалната европейска дипломация, коментарите в пресата и тълкуването на българо-турско споразумение от 1904 г. като стъпка към утвърждаване на мира в европейския Югоизток. В друга своя публикация „*The unshared road of conflict or one war less in the Balkans (historical reading of the agreement between the Ottoman Empire and the Principality of Bulgaria of 1904)*“, авторът разглежда същото събитие, но в различен аспект – мястото му в развитието на „Македонския въпрос“ и ролята на българската, османската и европейската дипломация за осуетяване на военен сблъсък на Балканите.

Част от останалите публикации на доц. Валентин Китанов са посветени също на ролята и мястото на тютюна в българското пространство през XV-XIX век, на неговите социални и културни измерения и влияния. Това е показател за продължителната и самостоятелна работа на автора върху тази тема.

III. Критични бележки и препоръки

Предвид, че по-голямата част от представената творческа продукция е концентрирана основно върху темата за тютюна и сравнително ограничено към други теми в областта на конкурса, към кандидата отправям препоръка в бъдещата си научно-изследователска работа да разшири тематичното поле на своите изследвания.

IV. Заключение

На основание направената оценка на научната продукция на кандидата, резултат на самостоятелната му изследователска работа, придобитият от него педагогически опит и спазването на всички изисквания по отношение на процедурата, както и на националните наукометрични показатели и допълнителните изисквания на ЮЗУ „Неофит Рилски“, давам своята положителна оценка на доц. д-р Валентин Китанов и предлагам на Факултетния съвет на Правно-историческия факултет да бъде избран на академичната длъжност **професор**, в ПН.2.2. История и археология, научна специалност

История на България (История на българския народ XV-XVII в. и Българско възрождане).

30 март 2023 г.

Председател на Научното жури:

Проф. д.н. Костадин Паев

OPINION

by Professor Doctor of Sciences Kostadin Iliev Paev

Appointed as a member of the scientific jury

With Order No. 180 dated 16.02.2023

of the Chancellor of the South-West University Neofit Rilski,

in a competition for the Academic Position **Professor**,

in PF.2.2. *History and Archaeology*, with scientific specialty *History of Bulgaria*

(History of the Bulgarian People, XV-XVII century and the Bulgarian Revival),

promulgated in the State Gazette, issue 101 dated December 20, 2022

For participation in the competition applications were submitted by two candidates: Associate Professor Valentin Kitanov and Associate Professor Stefan Dechev. At its first meeting on March 7, 2023, the Scientific Jury admitted both candidates to participation. With a letter dated March 15, 2023, Associate Professor Dechev withdrew his candidacy for participation in the competition, after which the procedure continued with one participant.

II. Summarized information regarding the scientific output and activity of the candidate

The candidate Associate Professor Dr Valentin Spasov Kitanov has submitted the following scientific production for his participation in the competition: one monograph; two studies, one of which co-authored; five articles published in science journals, peer-reviewed and indexed in reputable global databases containing scientific information (SCOPUS and Web of Science); eight articles, of which two are co-authored, published in non-indexed peer-reviewed journals; two reviews; one learning manual, co-authored.

The candidate has enough citations and participation in national and international projects, accompanied by relevant evidence.

The fact that the candidate meets the national science metrics and the additional requirements underlying the internal rules for development of academic staff in South-West University Neofit Rilski is evident from the reference submitted.

In his teaching work so far, the candidate has been the principal holder of curricular and elective disciplines within the limitations of the announced competition. For more than 30 years, Associate Professor V. Kitanov has accumulated enough pedagogical experience and knowledge to ensure proper students' academic education, and the implementation of scientific research work.

II. Evaluation of the scientific and practical results and contributions by the creative output, submitted for participation in the competition

The monograph submitted to the competition: "Tobacco in the Bulgarian Space in the XV-XIX century period: Economic, Social and Cultural Projections", published by the University Publishing House "Neofit Rilski" in 2022, is dedicated to a scientific issue that has not been fully explored in Bulgarian historiography. In his thesis, the candidate clarifies the nature and rationale for selecting the topic and emphasizes its validity. The author has researched multiple aspects of the topic, based on a large number of unpublished archival sources and other sources in Bulgarian and foreign languages.

The documents from the Ottoman State Archive in Istanbul stand out first among the sources. Other valuable sources are the official Ottoman documents kept in the collections of the Oriental Collections Department of the National Library "Saints Cyril and Methodius" in Sofia.

The second most important source set are the documents of Bulgarian origin in the funds of the Bulgarian Historical Archive at the National Library "Saints Cyril and Methodius", Sofia. Among them are the archival collections of businessmen and organizations, which contain valuable authentic material about the role of tobacco in the society of the Bulgarian Revival period.

In his study, the candidate has also used the travel literature of the XVII-XIX century, published in the series "Foreign Travelogues of the Balkans" – French,

English, Austrian and German, Ottoman, Magyar, Armenian, Romanian; the sources published in various collections, appendices in publications, or as independent texts. Additional information is contained in a number of memoirs, historical and geographical descriptions, notes, and published statistics.

The periodical press of this era also makes a significant contribution to the study, providing evidence of the state's attitude towards the tobacco industry, fiscal policy in the tobacco sector, the state of tobacco production, tobacco trade, tobacco product consumption, and the development of tobacco knowledge. The author has also presented a detailed historiographic review of the research on the topic.

The main part of the study deals with the timing and direction of tobacco penetration in the Ottoman Empire. An analysis is made of the reasons for the restrictive policy of the Ottoman sultans towards the production, trade and use of the product until the middle of the XVII century, the penetration of tobacco into Bulgarian space and the related process of Islamization, the priority role of Muslims in tobacco-related activities. The author also traces the reasons for the lifting of the ban on tobacco production, trade and use. A summarized assessment is made of the state of the Ottoman Empire in the context of the profound and complex social, economic and political transformations that were part of the atmosphere that determined the content of the initial development of the tobacco industry.

Another important part of the study: the question of the geography of tobacco production and the formation of the leading regions and settlements in this respect; the legal regulation of tobacco production as an element of state policy towards revenue-generating sites in the empire from the end of the XVII century and onwards; the transformation of tobacco into a sought-after commodity and the expansion of the social circle of its consumers; the formation of centers and places for the purchase and sale of tobacco, the role of fairs, the export of tobacco products, the question of prices and the regulation of all procedures for trading with this commodity, the importance of tobacco in the economic infrastructure of the Bulgarian space as part of the Ottoman economy, the strengthening of the Bulgarian

presence in the tobacco field in the XIX century; the tax policy of the state as an indicator of the role of tobacco and tobacco trade in the Ottoman fiscal system; the legislative initiatives of the state government in the field of tobacco. The author also focuses on the issue of tobacco smuggling and the related attempts of the state to oppose such practice by regulatory and organizational means.

As a result of all these processes, the author reveals the social topoi of tobacco and their characterization as places of consumption or tobacco activities, the role of tobacco in the everyday life of the subject of the Ottoman Empire beyond its dimensions as a production product or a commercial commodity to satisfy a need and to socialize, the question of the role of tobacco as an industry in the formation of new social and professional groups, such as the tobacco craftsmen, and their presence in the social and cultural rhythm of the Bulgarian space, the question of the role of tobacco in structuring the cultural image and characteristics of society in the XIV-XIX century period.

In the studies co-authored with Doctor Yanko Hristov “The Spoils of War “Divided into Three Parts”. A Comparison between Two Accounts in Skylitzes’ Synopsis historiarum and Kritoboulos’ History of Mehmed the Conqueror“, the candidate makes a comparative analysis of issues relating to war and captivity in the historic past of the Balkan spaces, built on top of the scientific review of two historic accounts from two different eras – the John Skylitzes chronicle, and an extract from Kritoboulos’ History of Mehmed the Conqueror.

The other study of the candidate, which he authored on his own, *“Diplomatic and Journalistic Comments on the Agreement between the Ottoman Empire and the Principality of Bulgaria in 1904“,* views an event dating back to the start of XX century, the roots of which, however, go back to the previous century. The study puts an emphasis on the reaction of the official European diplomacy, the comments in the press and the interpretation of the Bulgarian-Turkish agreement of 1904 as a step towards the consolidation of peace in the European Southeast. In another of his publications, *“The unshared road of conflict or one war less in the Balkans (historical*

reading of the agreement between the Ottoman Empire and the Principality of Bulgaria of 1904)”, the author looks at the same event, but in a very different aspect – its place in the development of the “Macedonian Matter“, and the role of the Bulgarian, Ottoman and European diplomacy in thwarting a military clash on the Balkans.

Some of Associate Professor Valentin Kitanov's other publications are also devoted to the role and place of tobacco in the Bulgarian space in the XV-XIX century period, as well as its social and cultural dimensions and influences. This is an indication of the author's long and independent work on this topic.

III. Critical remarks and recommendations

Considering that most of the submitted creative output is mostly focused on the topic of tobacco and is relatively limited toward other topics in the area of the competition, I recommend to the candidate to broaden the thematic scope of his future research in his future scientific work.

IV. Conclusion

On the grounds of the evaluation of the candidate's scientific output, the result of his individual research work, the pedagogical experience he has gained, and observing all requirements of the procedure, as well as the national scientific metrics and the additional requirements of South-West University Neofit Rilski, I hereby give my positive evaluation for Associate Professor Dr Valentin Kitanov, and I propose to the Faculty Council of the Faculty of Law and History to elect the candidate at the academic position of **Professor** in PF.2.2. *History and Archaeology*, with scientific specialty *History of Bulgaria* (History of the Bulgarian People, XV-XVII century and the Bulgarian Revival).

30 March 2023

Chairperson of the Scientific Jury:

Professor D.Sc. Kostadin Paev